

Rapport van de Jury VIDE Publicatieprijs 2009

Doel van de prijs

De vereniging Vide looft eenmaal in het jaar een prijs uit voor een gedegen en vernieuwende publicatie. De VIDE doet dat omdat zij als beroepsvereniging staat voor de professionalisering van haar leden en wil bijdragen aan de verbetering van toezicht en handhaving. Eén manier daartoe is het stimuleren van de reflectie op het vakgebied: het onderzoeken van en systematisch nadenken over de praktijk van toezicht, handhaving en evaluatie en over de gedachten en theorieën achter die praktijk. Deze prijs voor de beste publicatie op het vakgebied van de vereniging is bedoeld als zo'n stimulan.

Maatstaven voor de prijs

Om in aanmerking te komen voor deze bekroning moet de publicatie tenminste aan de volgende maatstaven voldoen.

1. De publicatie dient voldoende wetenschappelijke *of* maatschappelijke relevantie te bezitten.
2. De publicatie dient gebaseerd te zijn op gedegen en origineel eigen onderzoek of originele denkbeelden op een gedegen wijze te vertolken;
3. De publicatie dient nieuwe elementen toe te voegen aan de bestaande kennis.
4. De publicatie weerspiegelt *bij voorkeur* een integratie van verschillende disciplines en perspectieven.
5. En tenslotte mag de publicatie ten hoogste 8000 woorden bevatten.

Dat dit geen soepele criteria zijn moge blijken uit het feit dat de vereniging het vorige jaar geen prijs heeft kunnen uitreiken omdat er geen publicaties van het vereiste niveau beschikbaar waren. Dit jaar, zo heeft de jury verheugd mogen constateren, was er een tiental inzendingen waarvan de meeste de vereiste minimale kwaliteit bezaten. Overigens, twee van die inzendingen waren publicaties die het aantal van 8000 woorden ruimschoots overschreden. Deze heeft de jury dan ook verder buiten beschouwing moeten laten.

Beoordeling

De ingezonden publicaties waren grofweg in drie categorieën in te delen, namelijk:

- reflecties vanuit de praktijk
- (kritische) beschouwingen
- samenvattende rapportages van (gedegen) empirisch onderzoek

De jury heeft een shortlist samen gesteld van drie publicaties die elk één van deze categorieën representeren.

Een goed voorbeeld van de *reflective practicioner* biedt het rapport Toezicht Tellen van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het rapport laat zien hoe inspecties zelf onderzoek zouden kunnen doen naar de

effectiviteit van hun eigen optreden. Het zou een aanmoediging voor andere inspecties moeten zijn om het waarden van de eigen effectiviteit serieus ter hand te nemen.

Een eigenzinnig geluid is te vinden in het artikel van Thomas Schillemans: “Onafhankelijkheid als tantaluskwelling”. Schillemans durft tegen de gevestigde en formele opvattingen over de onafhankelijkheid van toezicht in te gaan met zijn pleidooi ten gunste van het *old boys network*. Zijn conclusies over ‘gespannen afhankelijkheid’ zijn relevant en genuanceerd en zullen voor de meeste toezichthouders uit de praktijk veel herkenning opleveren.

De keuze van de jury is echter gevallen op een tekst uit de *derde* categorie, die van het gedegen empirische onderzoek. De publicatie die de jury wil bekronen is gebaseerd op een degelijke kwantitatieve studie. De conclusies zijn wel-onderbouwd en goed en navolgbaar beargumenteerd. Dat zijn kwaliteiten die bij goed onderzoek horen. Deze publicatie heeft echter meer.

In de eerste plaats stelt het een probleem aan de orde waarvan iedereen zich wel enigszins bewust is, maar dat toch niet vaak systematisch wordt bestudeerd en geanalyseerd: het gegeven dat verschillende inspecteurs een zelfde situatie op significant uiteenlopende wijze kunnen beoordelen. Het artikel laat dit niet alleen zien, maar toont ook aan dat de aangewezen manier om dit probleem te tackelen, namelijk met objectiverende waarnemingsinstrumenten, zijn beperkingen heeft. Hoogwaardige waarnemings- en beoordelingsinstrumenten hebben weinig nut zonder expert beoordelaars, maar expert beoordelaars kunnen niet zonder een adequaat beoordelingsinstrumentarium.

In het verlengde hiervan: de bevindingen waarover in het artikel wordt gerapporteerd hebben een grote praktische betekenis. Alle toezichthoudende instanties dienen zich bewust te zijn van de gespannen relatie tussen de kwaliteit van instrumenten en de kwaliteit van beoordelaars. De conclusie dat inspecteurs moeten worden aangemoedigd om afwijkend te oordelen als de situatie daarom vraagt is van groot belang voor een praktijk waarin risicomijdend vasthouden aan checklisten soms te veel dreigt te domineren.

Een derde kwaliteit van het artikel is het gegeven dat de betreffende inspectie, de IGZ, bereid is gebleken om in het openbaar kritisch naar zichzelf te kijken. Nu toezichthouders in toenemende mate van hun onder toezichtgestelden vragen om in het openbaar verantwoording af te leggen over hun prestaties is het belangrijk dat toezichthouders dat zelf ook doen.

Op grond van deze beoordeling heeft de jury besloten om de VIDE publicatieprijs 2009 toe te kennen aan het artikel “*Het ene oordeel is het andere niet; kwantitatieve analyse van de variatie bij igz-inspecteurs*” van de auteurs:

Saskia M. Tuijn, Frans J.G. Janssens, Huub van den Bergh en Paul B.M. Robben.